

Presidenta del congrés *Transiciones a la vida adulta en las sociedades del conocimiento*

Professora titular del Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació de la UIB

«Tenim un gran repte: assolir què vol dir ser home en el segle XXI»

Per què vàreu decidir estudiar Pedagogia i no una altra carrera?

Vaig entrar a Pedagogia quasi per un factor aleatori. Com la majoria de joves de divuit anys, no sabia què volia estudiar, però sí que tenia clar que volia dedicar-me a l'ensenyament. També m'atreien molt els estudis de Psiquiatria, però, per motius econòmics, no podia estudiar fora de Mallorca. No puc deslligar la tria d'estudis i de trajectòria de la meua militància política i social, ja que amb l'activitat professional pretenia tenir influència social i de suport als col·lectius més desafavorits.

Quin és el millor record que teniu de la vostra trajectòria professional?

Em record de la primera feina que vaig tenir com a pedagoga als Serveis Municipals Educatius de l'Ajuntament d'Artà, i allà vàrem organitzar el primer servei d'orientació. Els ajuntaments vàrem exercir una funció de compensació d'aquelles polítiques que l'Estat no havia activat, i el d'Artà va ser el primer a oferir aquest servei. També tinc molt bons records de la meua segona etapa al Departament de Dinàmica Educativa de l'Ajuntament de Palma. Em va agradar molt perquè donàvem molt de suport especialment a les escoles de barriada. La meua entrada a la Universitat va ser, primerament, a l'Institut de Ciències de l'Educació, on vaig fer feines més tècniques d'organització de cursos, i després vaig ser professora i investigadora de la casa. També d'aquest període tinc molt bons records, perquè m'apassiona la meua feina i tinc molt bones companyes i companys.

L'abandonament escolar prematur és més elevat entre les al·lotes o entre els al·lots, els darrers anys? A partir de quan es produeix? Per què?

L'abandonament prematur dels estudis és més elevat

entre els al·lots, però en les dones té un impacte negatiu pitjor. Els estudis sobre el tema mostren que un al·lot que abandona prematurament els estudis té més possibilitats de trobar feina i més possibilitats de tenir una vida autònoma que una al·lota. Les dones amb un perfil educatiu baix tenen tendència a casar-se i tenir fills molt aviat, i tenen risc de trobar-se en situacions de greu desprotecció.

Aquest abandonament prematur és el resultat d'un procés molt llarg, i principalment està lligat a la família i a les característiques del sistema educatiu. En molts casos, el procés comença al final de primària o entre primària i secundària, per factors com l'acumulació de retards durant la primària. També s'esdevenen situacions en què són al·lots i al·lotes que no segueixen adequadament el canvi de primària a secundària. A més, tot ocorre en un moment de molts de canvis, en què el pes del grup és molt fort, i, si es mouen envers certs comportaments, és molt fàcil que es deixin arrossegar.

Continuen sent influents els rols de gènere a l'hora d'escollir alguns tipus de feines, especialment entre els joves amb poca formació? Es trenquen els estereotips respecte d'homes i dones, o patim una involució?

No estic segura de si patim involució, però, com a mínim, no avançam, i menys en els casos de nivells educatius baixos. Just fent una volta per les nostres universitats veiem que la majoria d'estudiants de Mestre d'Educació Infantil són dones, mentre que a l'Escola Politècnica hi ha moltíssims més homes. Quant a estudis no universitaris, crec que els canvis han estat igual d'insuficients o, fins i tot, pitjors, a causa de factors socials i per mor dels mitjans de comunicació i de les xarxes socials, que estereotipen molt els gèneres. Això fa que es construeixin uns idearis de les nines i

dels nins associats a uns estereotips contraposats molt clars: en el cas dels allots, feines lligades a la força física; en el cas de les allotes, feines relacionades a la bellesa... Per altra banda, el professorat forma part de la societat que està tan estereotipada i encara no ha fet el canvi. No solament no ajudam que l'alumnat triï estudis que no tenen el perquè de ser estereotipats, sinó que els pocs que «s'atreveixen» a rompre les regles del gènere no compten amb el suport suficient.

Segons la vostra opinió, quins són els problemes i els reptes en desigualtat de gènere que trobam avui en dia al nostre país?

Avui en dia, el patriarcat està en crisi. Veiem contínuament que afloren contradiccions molt fortes: una violència de gènere molt evident, de la qual només veiem la punta de l'iceberg (violacions, assassinats...). Aquesta violència es produeix perquè hi ha tota una part de violència cultural, simbòlica, a més d'una normalització de la violència contra les dones que socialment està molt acceptada. Si bé hem evolucionat respecte de les diferents maneres de ser dona, i trobam més acceptació i una presa de decisió més forta per part de les dones pel que fa a la igualtat, tenim un gran repte pendent: assolir les noves formes de masculinitat, què vol dir ser home en una societat del segle XXI. Els valors de la masculinitat encara els associam a la força, la dominació, i no a viure d'una manera molt més tranquil·la i civilitzada, no únicament entre homes i dones, sinó també entre homes. La masculinitat dominant és la blanca i poderosa, i aquesta masculinitat en realitat tampoc no beneficia a la majoria dels homes.

Com podem introduir a l'àmbit escolar continguts que fomentin el respecte i la igualtat reals?

Un gran problema que encara arrossegam és la naturalització i la invisibilitat de les desigualtats. L'alumnat, que ha de ser mestre o educador, ha d'aprendre a donar visibilitat a aquestes desigualtats, i això fins i tot es veu en el currículum. Trobam estudis que diuen que ja fins i tot a primària, les nines ajuden la professora amb els nins que tenen conductes disruptives per facilitar-los l'aprenentatge. No és gens dolent ajudar els altres, el que és dolent és que hom les ensenyi que el seu paper principal és ajudar als altres, no que elles avancin més i que no hi hagi reciprocitat.

UICongrés va organitzar el congrés Transicions a la vida adulta en les societats del coneixement, que vàreu presidir i que tenia com a objectiu principal divulgar els resultats de la investigació sobre les trajectòries formatives i laborals dels joves amb nivell educatiu baix. Es varen aconseguir

els objectius proposats?

Jo crec que l'objectiu sí que l'assolírem, ja que la població amb nivell educatiu baix no sol ser un tema d'estudi privilegiat en la recerca. És important que es facin congressos i publicacions perquè hom conegui aquest problema i l'impacte que té en la vida d'aquesta gent, a més de mostrar com aquesta realitat contribueix a la reproducció social. Gràcies a aquest tipus de congressos, tenim xarxes estables en què compartim les nostres investigacions.

Com definiríeu la situació de la dona en el món acadèmic i de la recerca actualment?

La situació de la dona en el món acadèmic i de la recerca és un reflex de la seva situació en la nostra societat avui en dia. La força del moviment feminista i del feminisme acadèmic ha fet que hi hagi dones situades a les màximes categories acadèmiques i tinguin responsabilitats de gestió universitària i recerca. Però això encara és molt minoritari. Les dones estam molt més educades per ajudar i, a la Universitat mateix, els estudis mostren que les dones fem més activitats de suport a l'alumnat i orientació, mentre que quan hi ha càrrecs més remunerats, que tenen més bones condicions, recerca finançada, els homes van més a aquest tipus d'actuacions. Són mecanismes de reproducció social i de divisió del treball, i aquesta divisió no és neutral, ja que els homes ocupen el poder i les dones ocupen les posicions més subalternes.

A més, avui en dia vivim un moment molt delicat. Nosaltres, a determinats llocs de treball del primer món, mai no havíem arribat a punts tan elevats de poder i, per contra, tot el poder mediàtic està en marxa per frenar aquest canvi. Tot aquest retorn al conservadorisme ideològic, aquesta aposta per les famílies tradicionals, el discurs antiimmigració, la crítica als moviments per la igualtat de les dones..., ja quallen en determinats sectors de la població.

